

Utbildningsinspektion i Heby skola 6-9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Heby skola 6-9	Antal barn/elever
Grundskola	315
Särskola	2

Heby skola 6-9 är belägen i tätorten Heby. Skolans huvudbyggnad uppfördes 1954 och en utbyggnad gjordes 1988. I omedelbar närhet finns Heby skola F-5.

Skolan omfattar årskurs 6-9. Elever och personal arbetar i tre arbetslag omfattande årskurs 6 och 9, årskurs 7 och 8 respektive resursteam.

Nästan hälften av eleverna (150) har lång skolväg och får av kommunen betald skolskjuts till skolan.

Skolan tar till årskurs 6 in elever från tre närliggande skolor. Vårterminen 2004 har skolan 315 elever med tre parallella klasser per årskurs. Vid skolan finns två integrerade särskoleelever. Kollegiet består av drygt 24 lärartjänster, vilket motsvarar 8 lärare per 100 elever.

Genomförandet av inspektionen i Heby skola 6-9

Skolverket sände den 24 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Heby skola 6-9 har bestått av undervisningsråden Tomas Johansson och Per Andersson. Besök i Heby skola 6-9 inleddes den 11 mars och avslutades den 12 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Heby skola 6-9, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Heby skola 6-9 genomfördes formella intervjuer med rektor, biträdande rektor, lärare, elever och föräldrar. Lektioner besöktes i samtliga årskurser.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Vid Heby skola 6-9 har inspektörerna erfarit att det allmänt råder ett gott klimat bland elever och personal. Inspektörerna fick under besöket intrycket att eleverna är öppna och hjälpsamma. Eleverna uppger också att klimatet på skolan är sådant att man kan säga vad man tycker och tänker.

Det finns gemensamma trivselregler och dessa är kända av eleverna. Föräldrar uppger att eleverna känner sig trygga i skolan, vilket också bekräftas av eleverna. Eleverna uppger att det ibland förekommer kränkande behandling på skolan, men de anser att personalen är bra på att tag i problemen när de får kännedom om dem. Personalen framhåller att eleverna får genomföra rollspel som medför att deras medvetenhet om normer och värden och kränkande behandling ökar, en effekt som bekräftas av föräldrarna.

I Heby skola 6-9 uttryckte de elever som inspektörerna intervjuade att de anser det viktigt att kunna påverka utbildningen. Av vad som framkommit under inspektionen kan eleverna göra sin stämma hörd exempelvis via elevrådet och under den tid på morgonen då varje elev träffar sin handledare. Ett resultat av elevrådets arbete är att nya sittbänkar köptes in och placerades i korridorerna utanför klassrummen. Den täta kontakten mellan handledare och elev gör också att dessa känner sina elever väl och att handledarna på ett tidigt stadium kan gripa in om elever uppvisar värderingar som inte är förenliga med skolans värdegrund.

Personalen uppger att huvuddelen av eleverna tar ansvar för sitt eget lärande och för miljön i skolan och att eleverna respekterar varandra. Alla elever har en s.k. minipärm som fyller ett flertal olika funktioner, bl. a. när det gäller planering av skolarbetet. Enligt personalen har användandet av minipärmen bidragit till att elevernas förmåga att självständigt planera sitt skolarbete förbättrats.

Sammanfattningsvis ligger resultatet av skolans arbete med normer och värden och elevinflytande i linje med läroplanens mål.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Heby skola 6-9 har eleverna förmågan att arbeta självständigt men också tillsammans med andra. Personalen uppger att möjligheterna för eleverna att arbeta i sin egen takt är stora.

	Genomsnittligt meritvärde	Andel behöriga till nationellt program	Andel som uppnått målen i alla ämnen
Heby 6-9	203,4	88,6	80,0
Heby kommun	204,3	92,7	78,3
Kommungruppen ¹	202,2	90,8	76,3
Riket	205,4	89,9	74,8

I Heby skola 6-9 nådde 80 procent av eleverna i årskurs 9 kursplanernas mål i alla ämnen läsåret 2002/03, vilket är högre än för kommungruppen och riket i stort. Skolan har vidare ett genomsnittligt meritvärde som ligger ungefär i linje med genomsnittet i riket. År 2003 var andelen elever behöriga till gymnasieskolans nationella program 88,6 procent, vilket är marginellt lägre än riket i stort.

Av statistik som inspektörerna tagit del av framgår att det genomsnittliga meritvärdet ökat för varje år de senaste fyra åren. I svenska, engelska och matematik har resultatbilden de senaste åren varierat mellan de tre ämnena. Generellt sett har andelen som ej nått målen i de tre ämnena minskat de senaste två åren.

Skolans resultat varierar dock när det gäller de övriga ämnena i årskurs 9. I ämnen som bild och kemi är andelen elever som inte nått målen lägre än riket, medan andelen är högre framför allt i matematik och slöjd.

Om resultaten delas upp på pojkar och flickor syns ett tydligt mönster, där fler pojkar än flickor inte når målen i alla ämnen med undantag av slöjd och idrott och hälsa. Det är framför allt i engelska, matematik, svenska och matematik som andelen pojkar som ej uppnår målen är högre än motsvarande andel för flickorna. Om skillnaden i genomsnittligt meritvärde jämförs mellan pojkar och flickor blir resultatet att differensen i Heby kommun och på Heby skola 6-9 är större än motsvarande differens i riket och i andra landsbygdskommuner. Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med att minska skillnaderna i studieresultat mellan pojkar och flickor bör utvecklas.

¹ SCB har klassificerat landets kommuner i 9 klasser, Heby tillhör gruppen landsbygdskommuner i detta sammanhang.

Ser man till resultaten i SALSA² kan det konstateras att skolan 2002/03 presterar något över de resultat som kan förväntas med hänsyn till de olika bakgrundsfaktorer som modellen beaktar. Skolan redovisar en viss höjning 2003 jämfört med åren innan. Höjningen skall inte tolkas som en trend, eftersom värdena har fluktuerat de senaste åren.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan bör vidta åtgärder för att minska skillnaden i resultat mellan pojkar och flickor.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Elevinflytande och elevdemokrati är frågor som den biträdande rektorn och lärarna framhåller som prioriterade på skolan. Bl.a. har två studiedagar på detta tema genomförts. Skolan har också en handlingsplan för elevinflytande som arbetats fram med utgångspunkt i en utvärdering av elevinflytandet som gjorts med hjälp av Skolverkets utvärderingsmaterial Bruk³. Biträdande rektorn uppger att det är viktigt att elevinflytande blir något mer än formellt inflytande via klassråd och elevråd. Han menar att det är minst lika viktigt att eleverna kan påverka undervisningens upplägg och innehåll.

Klassråd genomförs regelbundet på skolan. I årskurs 6 och 7 sker det en gång i veckan, medan årskurs 8 och 9 har varannan vecka. Vissa av de frågor som tas upp under handledartiden förs vidare till elevrådet. Elevrådet som består av två representanter från varje klass är aktivt och ställer krav på skolledningen.

Skolan använder sig av en enkät för att årligen utvärdera elevinflytandet, men utvärdering sker också muntligen på arbetslagsmöten, pedagogiska caféer etc. Eleverna är också med och planerar sitt skolarbete genom den s.k. minipärmen. I den har de ett schema där de till viss del själva fyller i när olika moment och uppgifter skall utföras. Minipärmen används också som kontaktbok, i vilken föräldrarna får signera att de tagit del av informationen.

² För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala Sambands Analyser - SALSA. Verktyget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

³ Bruk, Skolverkets nationella indikatorsystem för kvalitet i förskola och skola, är främst ett utvecklingsverktyg avsett att användas av förskolor och skolor för att bedöma kvaliteten i den egna verksamheten och som stöd för ett fortsatt utvecklingsarbete.

Eleverna uppger att möjligheterna till inflytande över undervisningen varierar mellan olika ämnen och lärare. I vissa fall bestämmer lärarna det mesta i andra fall är eleverna med och påverkar planering och arbets- och examinationsformer. Inspektörerna bedömer att elevernas delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen bör utvecklas och förbättras.

Eleverna uppger att de känner till kursmålen och betygskriterierna, medan läroplanens mål är okända. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör förbättra informationen till eleverna när de gäller läroplanens mål.

I Heby skola 6-9 finns en hög ambition att på olika sätt och med olika metoder förverkliga skolans värdegrund. I kollegiet förs kontinuerliga samtal om normer och värden. Diskussioner förs också med eleverna både på lektioner och under handledartiden. Elevvårdsteamet har genomfört värderingsövningar med eleverna. Personalen uttrycker en vilja till ökad samsyn och en vilja att gå åt samma håll. Det pågår också ett arbete där personalen tillsammans med eleverna skall utforma en plan för skolans värdegrundsarbete. Syftet är att alla vuxna, både personal och föräldrar, skall ha ett gemensamt förhållningssätt till skolans värdegrund. Skolan har gemensamt överenskomna trivselregler, reglerna är väl kända bland både elever och anställda på skolan. Skolan har skickat hem information till föräldrarna som beskriver den värdegrund som man arbetar med.

Lärarna uppger att för att öka förståelsen för andra kulturer används litteratur från andra delar av världen i undervisningen. Arbetet med de mål i läroplanen som handlar om förståelse och respekt för människor med en annan kulturell och religiös bakgrund är dock enligt inspektörernas bedömning begränsat på skolan. Dessutom varierar arbetssätten i detta avseende mellan olika lärare och arbetslag. Skolan bör därför utveckla arbetet med dessa läroplansmål. Det finns idéer både hos den biträdande rektorn och bland personalen om hur arbetet skulle kunna utvecklas. Inspektörerna ser positivt på att skolan redan tagit ett första steg i denna riktning och påbörjat arbetet med att upprätta en för skolan gemensam värdegrund.

Det förebyggande arbetet mot kränkande behandling består av flera olika inslag. Eleverna ägnar sig åt rollspel som handlar om värdegrunden. I årskurs 8 reser eleverna iväg under några dagar för att på ett konkret sätt att arbeta med värdegrundsfrågor. I årskurs 6 genomförs en temadag om värdegrundsfrågor. Personalen styr både placeringen av elever i klassrummen och när gruppindelning görs. De betonar vikten av att alla elever skall kunna samarbeta med varandra. Det genomförs också enkätundersökningar i syfte att fånga upp hur eleverna mår och om kränkande behandling eventuellt förekommer. Personalen har kommit överens om att nolltolerans gäller för ovårdat språkbruk och kränkande behandling. De lyfter också fram att de som lärare har ansvar för alla elever, vilket underlättas av att alla känner alla på skolan. Minst två elever i varje klass är kamratstödjare och de utbildas av antimobbningsteamet.

Handledaren träffar sina elever varje morgon under den schemalagda handledningstiden. Det innebär att handledarna i de flesta fall snabbt får kännedom om något särskilt hänt. Detta medför också att åtgärder kan sättas in snabbt innan en liten konflikt elever emellan växer till ett stort problem.

Både personal och elever uppger att kränkande behandling förekommer på skolan. På skolan finns en grupp mot mobbning bestående av skolsköterska, kurator, skolpsykolog och lärarrepresentanter från arbetslagen. Handledaren är den som först får försöka lösa problemet och om det inte är möjligt så får antimobbningsgruppen träda in. Eleverna uppger att de vet var de skall vända sig om problem uppstår och de anser att skolan snabbt tar tag i de problem som uppstår. Inspektörerna bedömer att skolan har ett bra arbete mot kränkande behandling.

I södra rektorsområdet finns en "handlingsplan mot mobbning" som håller på att revideras för att den bättre skall överensstämma med vad som faktiskt görs på skolan. Planen (programmet) är gemensam för alla verksamheter inom det rektorsområdet. I programmet anges att "handledaren avgör när förälder/vårdnadshavare skall kontaktas". Av läroplanen framgår att skolan och hemmet skall samarbeta kring barnets fostran. Hemmet bör därför informeras snarast för att kunna stötta både barn som kränker och dem som utsätts för kränkning. Inspektörerna vill i sammanhanget peka på att det är viktigt att en skolas handlingsprogram mot kränkande behandling synliggör skolans arbete mot kränkande behandling och att det är viktigt att involvera såväl elever, personal som föräldrar i framtagandet av programmet. Vidare saknas i skolans program perspektivet då vuxen kränker barn. I programmet används olika uttryck synonymt, såsom mobbning, kränkande behandling och kränkande särbehandling. I skollagen och läroplanen används uttrycket kränkande behandling, som är ett vidare begrepp än mobbning och som omfattar alla former av kränkningar, även sådana som uppstår vid enstaka tillfällen. Programmet saknar vidare uppgifter om när den skall följas upp och utvärderas.

Skolan bör komplettera programmet utifrån ovanstående. I övrigt bedömer utbildningsinspektörerna att programmet är godtagbart utifrån läroplanens krav.

Samverkan med och information till föräldrar sker exempelvis genom de föräldramöten som genomförs en gång per termin. Varje arbetslag skickar också ut ett månadsbrev till föräldrarna med information om vad som händer på skolan. Det finns en skoltidning som några elever arbetar med som elevens val. I den brukar den biträdande rektorn eller rektorn skriva en spalt.

Skolan arrangerar arbetslagsvisa redovisningskvällar då föräldrar bjuds in och eleverna ges möjlighet att redovisa olika arbeten som gjorts i skolan. På dessa kvällar har eleverna också lektioner som föräldrarna får besöka. Uppslutningen bland föräldrarna har då varit god.

Skolan har för närvarande inget föräldraråd. Under hösten gjordes ett försök att starta ett, men intresset bland föräldrarna var för svagt. Biträdande rektor uppger att ett nytt försök skall göras hösten 2004.

Skolan erbjuder elevhälsovård genom elevvårdsteamet som är gemensamt för det södra området. Det innebär att eleverna har tillgång till skolsköterska, skolpsykolog, skolläkare, skolkurator och socialpedagog. Teamet har regelbundna möten med rektorn där strukturella frågor diskuteras. Enskilda ärenden diskuteras oftast med skolans biträdande rektor. Teamet arbetar både förebyggande och med enskilda elevers problematik.

Sammanfattningsvis identifierar inspektörerna följande utvecklingsområden: läroplanens mål om att utveckla förståelse för kulturell mångfald, programmet mot kränkande behandling, informationen till eleverna om läroplanens mål samt elevinflytande.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Heby skola 6-9 finns två specialpedagoger som både hjälper till i klassrummen, har lästräning enskilt med elever och gör specialpedagogiska utredningar. Skolan har också sex elevassistenter anställda. Skolan har även tre resurslärare som går in som stöd på vissa lektioner. Specialpedagogerna och resurslärarna bildar ett eget arbetslag som kallas för resurscentrum. För alla elever som har behov av och får särskilt stöd har också åtgärdsprogram upprättats. Några elever har delar av sin undervisning förlagd utanför den egna klassen, i något fall handlar det om merparten av undervisningstiden.

I svenska, engelska och matematik har undervisningen organiserats i mindre grupper för att underlätta inläringen. Elever som ligger efter med skolarbetet har också möjlighet att inom ramen för elevens val välja alternativet studieverkstad. Vad eleven skall jobba med under dessa pass bestämmer denne tillsammans med sin handledare. Inspektörerna bedömer att i Heby skola 6-9 finns mycket väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd.

Ett av arbetslagen har gått en utbildning om elektronisk portfolio och har för avsikt att börja arbeta med detta. Meningen är att eleven och handledaren väljer ut två arbeten vardera som sedan lagras i portfolion. Innehållet i portfolion är naturligtvis tänkt att diskuteras vid utvecklingssamtalet.

Handledaren, eleven och föräldrarna har utvecklingssamtal en gång per termin. Innan utvecklingssamtalet äger rum får eleverna ett formulär som de skall fylla i. Där bedömer eleven själv hur skolarbetet har skötts i mer generella termer, därefter bedömer eleven hur det gått i varje enskilt ämne. Eleven skall också jämföra sina kunskaper med de aktuella målen och placera in sig själv. Föräldrarna uppger att informationen som man får från lärarna om hur det går för eleven i de olika ämnena varierar: i vissa ämnen är informationen knapphändig och i andra utförlig.

I det södra rektorsområdet har man utarbetat kursplanemål för årskurs 5 och 9. På skolan har ett arbete inletts med att göra målen kända för eleverna och att se till att målen används i samband med utvecklingssamtalen. Några av eleverna

uppgger att de känner igen uppnåendemålen, medan andra inte har sett dem tidigare. Föräldrarna uppgger att de fått målen och betygskriterierna hemskickade.

Lärarna vid skolan uppgger att bedömning och betygsättning av elevernas kunskaper sker med vägledning av betygskriterierna och genom observationer, inlämningsuppgifter, prov och laborationer. Vid betygssättning används de nationella betygskriterierna. Eleverna uppgger att de känner till betygskriterierna i de flesta ämnen. För att säkerställa att eleverna får rättvisa och likvärdiga betyg anordnas betygskonferenser för lärarna på skolan. Heby skola 6-9 är en relativt liten skola med ett relativt lågt antal lärare. För närvarande förs inga diskussioner med andra skolor i eller utanför kommunen kring betygssättning och i de diskussioner som sker på skolan deltar rektorn aldrig och den biträdande rektorn deltar sällan. Vid inspektionen framkommer även uppgifter från elever och föräldrar om att bedömningen av betygskriterierna skiljer sig åt mellan de två arbetslagen och det uppges vara enklare att få högre betyg för elever knutna till det ena arbetslaget. Lärarna uppgger att de känner till dessa uppgifter, men att de inte funnit något som tyder på att uppgifterna är korrekta.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen. Underlaget för betygssättningen är ändå begränsat och att utveckla ett samarbete med en eller flera andra skolor kring betygssättning skulle bredda underlaget och underlätta lärarnas bedömningar. Skolan bör även se över hur de olika arbetslagen tolkar betygskriterierna.

Eftersom skolans rektor inte deltar i diskussionerna kring betygssättning vill inspektörerna framhålla det särskilda övergripande ansvar som skolans rektor har för betygssättningen.

När eleverna börjar i årskurs 8 anordnas ett informationsmöte om betygssättningen för föräldrarna. Inspektörerna konstaterar vid intervjuerna att informationen till elever och föräldrar om det målrelaterade betygssystemet varit begränsad. Inspektörerna bedömer dock att skolan kan utveckla informationsinsatserna i syfte att öka kunskaperna om betygssystemet.

Eleverna har PRAO en vecka per läsår i årskurs 8 och 9 och tre dagar per läsår i årskurs 6 och 7. Skolan har också ett samarbete med näringslivet, bland annat delas ett entreprenörspris ut till den eller de elever som gjort det bästa projektarbetet. Priset är en resa till någon av näringslivsmässorna som äger rum utomlands.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan bör utveckla arbetet med att säkerställa en rättvis betygssättning samt förbättra informationen till elever och föräldrar om det målrelaterade betygssystemet.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Skollagstiftningen tilldelar rektorn en central roll för ledningen av den pedagogiska verksamheten. Rektorn har också ett stort ansvar för att garantera elevernas rättssäkerhet. Rektors befogenheter och ansvar är tydligt utpekade i både skollagen och läroplanen.

Heby skola 6-9 leds formellt av en rektor som förutom Heby skola 6-9 också ansvarar för Heby skola F-5, Morgongåva skola 4-9, Ramsjö skola F-3, Vittinge skola F-3, Huddunge skola F-5, Enåkers skola F-5 samt de förskolor och fritidshem som ingår i det södra rektorsområdet.

På Heby skola 6-9 finns också en biträdande rektor. Den nuvarande befattningshavaren tillträdde sin tjänst i augusti 2003. I den biträdande rektorns arbetsuppgifter ingår att vara chef för personalen på skolan, medan alla uppgifter som tillhör rektorsfunktionen enligt skolförfattningarna åvilar skolans rektor. Biträdande rektor skall också bistå rektorn i arbetet med att driva pedagogisk utveckling på skolan.

Rektorsorganisationen med en rektor och en biträdande rektor upplevs problematisk av rektorn, biträdande rektor, personalen och föräldrarna. Personalen upplever att rektorn inte är pedagogisk ledare på skolan och inte heller förtrogen med den dagliga verksamheten, vilket däremot den biträdande rektor upplevs vara. Personalen uppger dock att samarbetet mellan den biträdande rektor och rektor fungerar väl. Rektor uppger att han försöker var ute i verksamheten på någon av enheterna en dag i veckan, men att det oftast blir en halv dag istället. Skolans biträdande rektor uppger att han ofta och regelbundet gör klassrumsbesök, vilket bekräftas av personalen.

Eftersom rektor inte kan vara med på alla möten på alla skolor leder det till att den biträdande rektor ibland tar beslut exempelvis om anpassad studiegång, som han inte har rätt att fatta. När beslut fattas av fel befattningshavare leder det ibland till att delegationsbeslut inte återrapporteras till styrelsen för utbildningen. Vidare är det den biträdande rektor som leder elevvårdskonferenserna och skolans rektor deltar nästan aldrig i dessa möten. Den biträdande rektor håller dock rektor informerad om vad som beslutats.

Inspektörerna konstaterar att den biträdande rektor för Heby skola 6-9 tar ansvar för de rektorsfunktioner som beskrivs i läroplanen. Detta är inte i enlighet med bestämmelserna i skolförfattningarna, av vilka det framgår att det är skolans rektor som skall bära detta ansvar. Konsekvensen blir att det uppstår en situation där vissa delar i rektorsuppdraget fullgörs av skolans rektor medan

andra delar i praktiken fullgörs av den biträdande rektorn. Detta delade ledarskap gör att det blir otydligt för föräldrar och elever vem som egentligen är rektor och uppbär rektors befogenheter och ansvar.

Inspektörerna konstaterar vidare att kommunen inte erbjuder skolans rektor rimliga förutsättningar för att fullgöra sitt uppdrag. Att vara pedagogisk ledare och förtrogen med den dagliga verksamheten på Heby skola 6-9 kan svårligen förenas med att dessutom fullgöra samma funktion på ytterligare fem skolor samt ett antal förskolor och fritidshem.

Inspektörerna bedömer att skolan inte uppfyller grundskoleförordningens krav på att rektor skall delta i elevvårdskonferensen och att delegationsbeslut inte återrapporteras i den omfattning som kommunallagen kräver.

Det finns inga mål som enbart gäller Heby skola 6-9, samlade i en och samma plan. Rektor uppger att det finns en lokal arbetsplan som gäller för hela rektorsområdet. Den består av ett antal olika planer som tillsammans utgör den lokala arbetsplanen. Något enhetligt dokument där alla målen är samlade finns inte. Eftersom arbetsplanen består av ett antal sammanlagda planer går det inte att bedöma om personalen, föräldrar och elever varit delaktiga i framtagandet av planen. Arbetsplanen har inte utvärderats i sin helhet, möjligen har några av de ingående dokumenten utvärderats separat. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla den lokala arbetsplanen i enlighet med ovanstående.

Skolans kvalitetsredovisning innehåller ett antal lokala mål och måluppfyllelsen för dessa mål redovisas också. De lokala målen är de mål som kommunen centralt bestämt att varje skola skall arbeta efter och utvärdera. Utöver de lokala målen görs en analys och bedömning av måluppfyllelsen beträffande elevinflytandet och föräldrasamverkan. Kvalitetsredovisningen avslutas med tre åtgärder som skall vidtas samt tre nya mål. Inspektörerna konstaterar att det återfinns två nationella mål i kvalitetsredovisningen. Några andra nationella mål redovisas inte. Vidare är de åtgärder som redovisas för att förbättra måluppfyllelsen tämligen oprecisa, med undantag av dem som kopplas till föräldrasamverkan. Inspektörerna bedömer därför att kvalitetsredovisningen uppfyller kraven i skolförfattningarna, men att den bör förbättras.

Vid inspektionen har också framkommit att personalen och föräldrarna inte känner till hur den kommunala organisationen för styrning av skolväsendet ser ut. Inspektörerna bedömer därför att informationen om kommunens organisation i detta avseende bör förbättras.

Skolan har minst en elev som har huvuddelen av sin undervisning förlagd till en mindre grupp. Några beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp har inte fattats gällande denne elev. Enligt inspektörerna är detta att betrakta som en placering av en elev i en särskild undervisningsgrupp. Inspektörerna bedömer därför att skolan inte lever upp till kraven i grundskoleförordningen och skolan skall därför ändra sina rutiner i detta avseende.

I skolan går två integrerade grundsärskoleelever. Undervisningen för eleverna följer grundsärskolans kursplaner och grundskolans timplan. Något beslut om att jämka grundsärskolans timplan har rektorn inte fattat. Inspektörerna konstaterar att en integrerad sarskolelev skall följa grundsärskolans timplan om det

inte finns något beslut om att jämka timplanen. Något sådant beslut finns inte i det här fallet och det är inte acceptabelt.

Sammanfattningsvis konstaterar inspektörerna att kraven i skolförfattningarna inte uppfylls vad gäller skolans rektorsorganisation, beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp, beslut om anpassad studiegång, beslut om jämkad timplan för särskolelev samt skolans rutiner för beslutsfattande. Skolan bör vidare förbättra rutinerna för återrapportering av delegationsbeslut, utveckla den lokala arbetsplanen och skolans kvalitetsredovisning, samt förbättra informationen till personal och föräldrar om kommunens organisation för styrning av skolväsendet i kommunen.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Heby skola 6-9 används en nedbruten timplan som gäller för hela rektorsområdet. I den nedbrutna versionen återges antalet timmar i olika ämnen årskurs för årskurs. Skolan erbjuder elevens val och eleverna får själva vara med och föreslå alternativ. En lärare i varje arbetslag ansvarar för administrationen av elevens val. Exempel på alternativ som erbjudits är skoltidning, vårshow, teater och drama samt fotboll.

Arbetslagen fastställer själva alternativen för elevens val. Någon återrapportering av beslutet till kommunstyrelsen görs inte. Alternativen för elevens val skall fastställas av styrelsen för utbildningen. Möjligheten finns att delegera den rätten, men det har kommunstyrelsen i Heby kommun inte gjort. Inspektörerna bedömer att detta inte är acceptabelt och skolan skall därför ändra sina rutiner så att kraven i skolförfattningarna efterlevs.

När det gäller språkval erbjuder skolan spanska, tyska, franska, basengelska samt fördjupning i både engelska och svenska. Spanska är det populäraste språkvalet bland eleverna.

Sammanfattningsvis har eleverna vid Heby skola 6-9 oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, tillgång till den utbildning de har rätt till. Beträffande fastställandet av alternativ för elevens val skall skolan ändra sina rutiner så att kraven i skolförfattningarna efterlevs.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Heby skola 6-9 har lärare i alla ämnen med erforderlig utbildning med undantag av träslöjd och spanska. Personalen uppger att det finns möjligheter till kompetensutveckling, exempelvis genom kurser. Biträdande rektor bär ansvaret för och tillser också att personal som erbjuds anställning visar upp ett utdrag ur belastningsregistret. Både elever och föräldrar uppger att de är nöjda med personalens insatser. Föräldrarna uppger vidare att det är lätt att få kontakt med personalen om det behövs och att de får ett bra bemötande när de tar kontakt.

Personalen är i huvudsak nöjd med lokalerna men önskar något fler grupprum. Eleverna framför att borden och stolarna i klassrummen är obekväma.

Personalen är i stort sett nöjd med de läromedel som finns på skolan. Skolan är väl utrustad med de datorer som behövs. Datorerna används till informations-sökning, redovisningsverktyg och kommunikationshjälpmedel.

Skolan har en elev med funktionshinder och lokalernas beskaffenhet utgör inget hinder i detta avseende. Skolan har också de läromedel som behövs för att kunna erbjuda eleven en god utbildning.

Sammanfattningsvis är tillgången till materiella resurser god utifrån elevernas behov. Vidare har huvuddelen av personalen den kompetens som krävs för uppdraget och de erbjuds kompetensutveckling.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Heby skola 6-9 är av god kvalitet. Det råder ett gott klimat på skolan och det bedrivs ett väl fungerande arbete mot kränkande behandling. Skolan har också en väl fungerande verksamhet för elever i behov av särskilt stöd. Ett pedagogiskt utvecklingsarbete är den s.k. minipärmen som används både för att förbättra informationen till föräldrar och för att öka elevernas inflytande över den egna studiesituationen. Personalen har i de allra flesta fall erforderlig utbildning för den undervisning de bedriver och eleverna är nöjda med deras insatser.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- att minska resultatskillnaderna mellan pojkar och flickor,
- att förbättra informationen till eleverna om strävansmålen och att utveckla arbetet med strävansmålen om det mångkulturella samhället,
- att utveckla arbetet med elevinflytandet så att det omfattar alla lärare och alla ämnen,

- att revidera programmet mot kränkande behandling så att alla former av kränkande behandling omfattas,
- att utveckla utbytet med andra skolor för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning,
- att förbättra informationen till eleverna och föräldrarna om det målrelaterade betygssystemet och om kommunens organisation för styrning av skolväsendet i kommunen,
- att utveckla den lokala arbetsplanen så att personal, föräldrar och elever blir delaktiga i utformningen och att arbetsplanen utvärderas i sin helhet,
- att förbättra rutinerna så att beslut som fattas på delegation återrapporteras till den nämnd eller styrelse som utfärdat delegationen samt
- att utveckla kvalitetsredovisningen så att fler nationella mål omfattas samt att åtgärderna preciseras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Rektor ges inte förutsättningar att fullgöra de funktioner som anges i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 2.8 och 2 kap. 2 § skollagen.
- Rektor deltar inte i elevvårdskonferenser (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp saknas (5 kap. 5 § grundskoleförordningen och 8 kap. 1 § i samma förordning).
- Beslut om anpassad studiegång saknas (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Elever som är inskrivna i grundsärskolan följer inte den timplan som fastställs för skolformen i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 3 § särskoleförordningen.
- Beslut om att fastställa alternativen för elevens val fattas inte i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 20 § grundskoleförordningen.

Datum	Ort
2004-11-19	Stockholm

Tomas Johansson
Per Andersson